

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף נה

למדנו במשנה לעיל - שלאדם שאינו תלמיד חכם אסור להתבטל ממלאכה בט' באב לפי שהדבר נראה כגאווה, ולדעת רשב"ג לעולם יעשה אדם את עצמו כתלמיד חכם ויתבטל ממלאכה ואין זה נראה כגאווה.

הגמרא מקשה ממשנה במס' ברכות: חתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון של נישואיו משום שהוא טרוד בבעילת מצווה, אבל מותר לו לקרוא אם הוא רוצה (משום שחושב שיכול לכוון). ולדעת רשב"ג אסור לו לקרוא, משום שנראה כמתגאה (= שמראה כאילו הוא ירא חטא שאינו מסוגל לבטל מלכות שמים אפילו לילה אחד). ממשנה זו משמע להיפך - שלדעת רשב"ג חוששים לגאווה ולדעת חכמים לא.

רב שישא מתרץ: לדעת חכמים - הבטל ממלאכה בט' באב נראה כמתגאה כיון שכולם עושים והוא לא, אבל חתן הקורא קריאת שמע אינו נראה כמתגאה כיון שכל שאר האנשים קוראים ק"ש. ולדעת רשב"ג - חתן הקורא קריאת שמע נראה כמתגאה כיון שאנו יודעים שהוא אינו מסוגל לכוון, אבל הבטל ממלאכה בט' באב אינו נראה כמתגאה כיון שהרואים אותו חושבים שאין לו מלאכה לעשות.

משנה: המשך של המשנה הקודמת שעסקה בעניין עשיית מלאכה בערב פסח עד חצות:

לדעת חכמים - ביהודה היו עושים מלאכה עד חצות, ובגליל לא עשו כלל. ב"ש וב"ה נחלקו האם בני הגליל היו עושים מלאכה באור ליל"ד בניסן (= י"ג בלילה).

גמרא: קושיא: מדוע בתחילת הפרק נקטה המשנה 'מנהג' = "מקום שנהגו לעשות מלאכה" וכו' ומשמע שהדבר תלוי במנהג, ואילו במשנתנו נקטה המשנה 'איסור' = "הלילה בית שמאי אוסרים" ומשמע שהמלאכה אסורה בכל מקום ואינה תלויה במנהג.

(המשך בדף הבא ↓)

תירוץ: הדבר תלוי במחלוקתם של רבי מאיר ורבי יהודה - שלדעת רבי יהודה ביהודה סוברים שמותר לעשות מלאכה ובגליל סוברים שאסור, כלומר שהם סברו שכך הדין ולא מצד מנהג. ולדעת רבי מאיר הדבר תלוי במנהג ולא מצד הדין.

קרבן העומד היה קרב בששה עשר בניסן, ולאחר הקרבתו היה מותר לאכול את התבואה החדשה. קרבן העומר מתיר לאכול רק את התבואה שכבר הוציאה שורשים לפני הקרבתו.

רבי יהודה אומר - **המנכש** עשבים מהתבואה ב"ג בניסן, ובטעות נעקרה שיבולת עם השורש שלה והוא רוצה לחזור ולשתול אותה באדמה, עליו לשתול אותה במקום הטיט (= אדמה לחה), ששם הזרע נקלט מהר והשיבולת תוציא שורשים לפני זמן הקרבת העומר, וקרבן העומר יתיר אותה באכילה. אבל לא ישתול אותה במקום הגריד (= אדמה יבשה), לפי שהזרע לא יקלט מהר והשיבולת תוציא שורשים רק לאחר הקרבת העומר, והוא לא יוכל לאכול ממנה עד הקרבת העומר בשנה הבאה.

הגמרא מקשה - מדוע רבי יהודה אמר שהוא מנכש ב"ג ניסן? והרי גם הוא ינכש וישתול ב"ד ניסן קרבן העומר יתיר את השיבולת באכילה, שהרי רבי יהודה סובר שכל נטיעה שלא קלטה בתוך שלושה ימים שוב אינה קולטת, וא"כ אף אם הוא ישתול אותה ב"ד בניסן הרי לה יש שלושה ימים להיקלט עד להקרבת העומר (= קצת י"ד, ט"ו, וקצת ט"ז) שהרי 'מקצת היום ככולו' ולא צריך שלושה ימים שלמים. אלא בהכרח שרבי יהודה סובר שאסור לעשות מלאכה ב"ד ניסן אף קודם חצות!

רבינא מתרץ: לגבי השרשה אומרים רק פעם אחת 'מקצת היום ככולו', כלומר אם הוא היה שותל בבין השמשות של כניסת יום י"ד בניסן ובכך יש לו שני ימים שלמים (= י"ד, ט"ו) וקצת ט"ז (= עד הקרבת העומר) אז אומרים 'מקצת היום ככולו', אבל לא אומרים 'מקצת היום ככולו' בשני ימים, כלומר אם שתל ביום י"ד ובכך יש לו רק קצת מ"ד, ט"ו שלם, וקצת מט"ז.

משנה ונמרא: כל מלאכה שהתחיל לעשות אותה לפני י"ד בניסן, מותר לו לגומרה בי"ד. אבל אסור לו להתחיל מלאכה חדשה בי"ד אפילו שהוא יכול לגמור אותה לפני חצות. הגמרא תבאר האם מדובר דווקא במלאכה שהיא לצורך המועד או אפילו שלא לצורך המועד.

לשלושה בעלי אומנות מותר לעשות מלאכה בערב פסח עד חצות לצורך המועד (ואפילו במקום שנהגו לא לעשות):

1. לחייטים, משום שאפילו בחול המועד מותר להדיוט (= אדם רגיל שאינו אומן) לתפור כדרכו, ולכן בי"ד בניסן שהוא יותר קל מחול המועד מותר אפילו לאומן.

2. לספָּרִים, משום שהבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורים מותר להם להסתפר אפילו בחול המועד, וכיוון שמצאנו במלאכות אלו היתר בחול המועד החמור הקלנו בהם לכל אדם בי"ד בניסן שהוא יותר קל.

3. לכובסים, הטעם כמו בספָּרִים.

ולדעת ר"י בר יהודה אף לרצענים (= יצרני נעליים חדשים), משום שלעולי רגלים מותר לתקן את מנעליהם בחול המועד.

תחילת מלאכה - עשיית מנעלים חדשים. סוף מלאכה - תיקון מנעלים.

משנה: המשנה מפרטת מלאכות המותרות בי"ד בניסן ובחול המועד.

מושיבין שובכים לתרגולים: מכינים מקום לדגירת התרגולות על הביצים ומניחים את הביצים תחתיה בשביל שתחמם אותם לגידול אפרחים. תרגולות שברחה מהביצים מותר להחזיר אותה.

גורפין מתחת רגלי בהמה: את הזבל. **מוליכים כלים ומביאים מבית האומן:** שיתקנם.

גמרא: תרגולות שברחה מותר להחזירה בחול המועד, אבל בחול המועד מותרת מלאכה רק בדבר האבד, ורק בטורח מועט. ולכן צריך שני תנאים: א. שלא עברו שלושה ימים מאז שברחה התרגולות שעדיין לא נגמר חום הגוף שלה וקל להחזיר אותה לביצים. ב. שעברו שלושה ימים לדגירה על הביצים שאז הביצים יופסדו אם לא נחזיר אותה לדגור עליהם.

יש סוברים שגם אם ברחו בתוך שלושה ימים לדגירה מותר להחזירה, כי יש בזה הפסד מועט, מכיון שהם נמכרות בזול למי שאינו איסטניס האוכל ביצים כאלה.

תנו רבנן הזבל שבחצר: מתחילת הברייתא משמע שמסלקים את הזבל שבחצר רק לצדדים ולא לאשפה, ואילו מהסיפא משמע שמוציאים לאשפה? אביי מתרץ שברישא ובסיפא מדובר על זמנים שונים. רבא מתרץ שמדובר על מצבים שונים.

(המשך בדף הבא ↓)

בדיק לן רבא: רב פפא מספר רבא היה בוחן אותנו לראות אם נדע לענות על הסתירה בין שתי משניות האם מותר להביא כלים מבית האומן.

ואיבעית אימא: שתי המשניות מדברות בחול המועד, והמשנה המתירה מדברת במקרה שאינו מאמין לאומן שלא יגבה שכר פעם נוספת לאחר החג. הגמרא מביאה ברייתא כראיה לכך שבה מבואר שכלים הנצרכים לצורך המועד מותר לקחת מהאומן, אבל דברים שלא נצרכים למועד (כמו צמר) רק אם לא מאמינו מותר. הגמרא דוחה פירוש זה כי עדיין אין סיבה להתיר להביא כלים אל האומן בחול המועד.